הרב מאיר סילמן

בדיקה בנייר טואלט

שאלה

אישה שלא הייתה לה אפשרות לעשות בדיקה טהרה בעד בדיקה רגיל, ולכן עשתה בדיקה בנייר טואלט – האם הבדיקה עלתה לה?

תשובה

בגמרא (נידה יז ע"א) הובאה דעת שמואל שניתן לבדוק בפקולין (כותנה[1]) או בצמר נקי ורך. לאחר מכן הובאה דעתו של רבא: 'שחקי דכיתנא מעלו לבדיקה', ופירש רש"י שמדובר ב'בגדים בלויין של פשתן'. אך קשה על רבא מברייתא:

> דתנא דבי מנשה אין בודקין את המטה לא בעד אדום ולא בעד שחור ולא בפשתן אלא בפקולין או בצמר נקי ורך.

ומסיקה הגמרא שרבא התיר דווקא בבגד פשתן או בבגד פשתן שחוק. על פי רש"י[2] היתרון שבגד הפשתן יהיה שחוק הוא שבגד שחוק לבן יותר, ודם ניכר יפה דווקא בבגד לבן. אך הטור[3] הסביר שפשתן שאינו שחוק הוא קשה ועלול לשרוט[4] את האישה. וכן כתב הרשב"א.[5] סברה נוספת מובאת ב'שיעורי שבט הלוי'[6] שפשתן חדש הוא חלק ואינו מקבל כל כך את הדם.

---

1. רש"י, נידה יז ע"א, ד"ה פקולין: קוטו"ן. על פי תרגום 'אוצר הלעזים': כותנה.
2. נידה שם.
3. טור, יו"ד סי' קצו.
4. את החשש משריטה אפשר להבין בשני אופנים: האם אין לבדוק בעד קשה כי אנו חוששים מעצם השריטה, שמא נטמא את האישה בחינם, או שאנו חוששים שהאישה לא תבדוק בעומק וביסודיות שמא תשרוט את עצמה. הסדרי טהרה, סי' קצו ס"ק כא, הביא את דעת הטור, שם, והרשב"א (תורת הבית הקצר בית ז שער ה), שהעד לא יהיה קשה שמא יגרום לשריטה, והוסיף שלפי זה אם אינה חוששת לכך, מותרת לבדוק את עצמה בבגד פשתן חדש, לבן ונקי. מהסברו של הסדרי טהרה, משמע שהחשש שמא האישה תישרט אינו הסיבה העיקרית שאין לבדוק בבגד קשה, אלא מתוך שהיא חוששת להישרט היא לא תבדוק היטב בעומק בחורים ובסדקים. לכן, במקום שאינה חוששת היא תבצע את הבדיקה בצורה יסודית, ומותר. אולם נראה שאפשר להסבירו שב'אינה חוששת' הכוונה שלדעתה היא לא תישרט. ואם כך, חשש השריטה הוא הסיבה שאין לבדוק בבגד קשה. ולכאורה כך משמע בפשט דברי הרשב"א (שם), שכתב: 'שמא יעוותנה', כלומר שמא תהא שריטה שתוציא דם ונחשוב שהאישה אסורה.
5. תורת הבית הקצר, בית ז שער ה .
6. שיעורי שבט הלוי, סי' קצו סעי' ג.

בחזרה לעמוד התוכן

ה'בית יוסף'[7] הביא את פסיקת הרמב"ם (הל' איסורי ביאה פ"ד הט"ו): 'בגדים אלו שמקנחות בהם צריכין שיהיו של פשתן, שחקים ולבנים', וביאר את דבריו בשני אופנים: 1) כל אחד מהדינים מעכב. כלומר דווקא בגד, פשתן, שחוק ולבן. לפי הסבר זה רבא חולק על שמואל, והרמב"ם פסק כרבא. 2) דברי הרמב"ם הם לאו דווקא, אלא כוונתו שאפשר לבדוק בכל דבר שהוא לבן, נקי ורך. לפי הסבר זה הרמב"ם פסק ככולי עלמא, ורבא לא בא לחלוק על שמואל. ה'בית יוסף' למד מדברי הרמב"ם שאף על פי שתנא דבי מנשה (בברייתא המובאת בגמרא שם) לא מיעט אלא אדום ושחור, הוא הדין שאין לבדוק בכל הצבעים, שאין מראה אדמומית ניכר בהם כמו בלבן. וכן כתבו הסמ"ג[8] והרא"ש.[9] וכך נפסק ב'שלחן ערוך' (יו"ד סי' קצו סעי' ו):

> כל בדיקות אלו, בין בדיקת הפסק טהרה בין בדיקת כל השבעה, צריכות להיות בבגד פשתן לבן ישן, או בצמר גפן, או בצמר לבן נקי ורך.

בנייר טואלט קיימים כמה חששות:

1) ישנם סוגי ניירות שאינם סופגים כראוי, וייתכן שהייתה טיפת דם שהחליקה ואבדה. 2) חלק מהניירות אינם רכים דיים ועלולים לשרוט. 3) נייר טואלט נקרע בקלות, ויש חשש שחלק מהבדיקה יאבד. מסיבות אלו פוסקי זמננו[10] כתבו שלכתחילה אין לבדוק בנייר טואלט.[11]

אך בדיעבד, אם באופן הבדיקה אכן היה בירור שאין דם, הבדיקה עולה לה. **למעשה**, נראה מדברי הפוסקים שהכול לפי העניין, אם אכן העד מברר את מצב האישה, יהיה אפשר להכשיר את הבדיקה.

7. בית יוסף, על הטור שם.
8. סמ"ג, לאוין קיא (ד' ונציה, דף לו ע"ד).
9. רא"ש, נידה, הלכות נידה בקיצור .
10. שו"ת שבט הלוי, ח"ב סי' ק; מראה כהן, לרב יצחק מרדכי רובין, עמ' מז; טהרת הבית, ח"א עמ' שדמ-שמה, ועוד.
11. לבן, רך ודק.

בחזרה לעמוד התוכן